

PRIJATELJI SVETE DEŽELE V AVSTRALIJI

utrinek s 14 - dnevnega potovanja

Odhod na novo pot me vedno spremlja z najvažnejšo prtljago, to je knjiga, vodič po deželi, kamor se namenim. Pred odhodom na dolgo pot v Avstralijo sem se spoprijel z zajetno Baedekerjevo knjigo o Avstraliji in jo z začudenjem prebiral. Razdalje, veličina, puščavski svet, živalski svet, pragozd, morski koralni grebeni, prvotni prebivalci, s temi podatki sem se ukvarjal v času priprave na pot. Popolnoma jasno mi je bilo, da bo k tem podatkom dodal še popolnoma novo poglavje naš p. Ciril, ki se je z veseljem žrtvoval, da bo spremljal našo skupino – Društvo prijateljev Sv. dežele iz Slovenije. Nekakšna že ustvarjena podoba Avstralije mi sega še v študentsko dobo, ko sva s p. Cirilom dobivala tu in tam fotografije iz te tako oddaljene dežele. V tistih časih je med rojaki deloval p. Lavrencij Anžel, študiral je tam tudi sošolec p. Bernard Goličnik. Tako sem si ustvarjal podobo dežele tudi s pomočjo raznih fotografij, ki sta jih pošiljala.

Skupina 36 udeležencev je bila dejansko prvokrat v Avstraliji, razen nekaj izjem. Časovni premik in dolg let z odlično letalsko družbo Qantas, nam je sicer povzročil rahlo dremavost, tako da smo v prvih dneh po pristanku včasih celo malo sanjali med Cirilovo razlago. Vendar tudi sanje so sestavni del življenja, zato nam p. Ciril ni zameril, če smo mu kdaj vidno prikimavali. Verjetno bi bilo še posebej zanimivo za Vas, dragi Slovenci v Avstraliji, če bi popisal celotno našo pot, ki smo jo naredili v dveh tednih. Znotraj Avstralije smo imeli kar štiri letalske polete. Ko smo se srečali z vami v Sydneyju in v Melbourneu, ste mnogi rekli: »V 40 letih nismo videli toliko, kot boste vi videli sedaj!«. Verjetno je v tem komplimentu tudi nekaj pretiravanja. S popisom celotne poti vas ne nameravam mučiti, lahko bi izpadlo tudi kot propaganda za turistično potovanje. Najvažnejše na celotni poti je bilo zame – srečanje z vami, slovenskimi rojaki. Mnogo

dežel sem prepotoval, vendar le redko kje odkrijem Slovence ali več Slovencev, ki bi bili srečanja v resnici veseli. In prav to je bil glavni dogodek na naši poti. Dve srečanja, eno v Sydneyju ob patrih Valerijanu in Filipu in drugo v Melbourneu s p. Cirilom in misijonarko Marijo. Manjkalo je seveda srečanje in obisk v Adelaidi pri p. Janezu Tretjaku. Program pač ni bil dovolj obširen.

Kakor srečanje z dvema velikima družinama je bilo naše druženje v Sydneyju in Melbourneu. Da ponovim pohvalo za imenitno postrežbo na enem in na drugem kraju. Toda postrežba celotne skupine ni bila le tešitev lakote, to je bila v resnici domača miza, okrašena s slovenskim pogrinjkom srčnega veselja, iskrenosti in domačnosti. Žuborela je slovenska govornica od Prekmurske ravni do obale Jadrana. Če bi bil slepi Beethoven navzoč, bi mu ta pesem slovenskega jezika prav gotovo navdihnila še deseto simfonijo, ki bi jo poimenoval: Veselje otrok izpod Triglava, tako si mislim. Zazvenela je pesem, izmenjavali so se pozdravi, odkrivale so se sorodstvene vezi, naročali so se pozdravi za tega in onega. Na misel mi je prihajala vrsta naših patrov, ki so bili med nami v duhu navzoči, pa čeprav so že v večnosti. V tem našem bratskem srečanju je bil gotovo duhovno navzoč p. Bazilij, pa p. Bernard in še ostali graditelji slovenskih katoliških skupnosti v Avstraliji. V tem apostolskem delu je navzoč sv. Francišek Asiški, ki je v svojem življenju dosegel najbolj oddaljeno točko iz Asissija, ko je prišel do

Jeruzalema. V novejšem času pa so Frančiškovi sinovi iz domovine Slovenije dosegli kontinent pod Južnim križem ravno s tem namenom, da bi zbirali in ohranjali krščansko občestvo slovenskih rojakov v daljni Avstraliji.

Če me boste vprašali, kaj mi je pustilo najlepši vtis o Avstraliji, potem bom na prvem mestu dejal, da ste to vi, dragi slovenski rojaki. Vaša živa skupnost, velika družina. Šele potem bi omenil lepote dežele, ki jih je na pretek. Z veliko hvaležnostjo se vas vsi spominjamo, ko smo že

razporedili vtise in postavili fotografije v spominske albume. Najlepši album pa sestavljajo vtisi srca, ki govorijo sami, brez podpisov in naslovov.

Cenjeni rojaki v Avstraliji, ohranite smeh in pesem ter široko srce. Celotna naša skupina – Prijatelji svete dežele, ki smo bili vaši gostje, pa pripravljamo za vas v domovini presenečenje: med drugimi dobrotami tudi povabilo na romanje v Sveto deželo, ko boste prišli v domovino na dopust.

p. Peter Lavrih, ofm
komisar za Sveto deželo

NOVI TRETJI SEKRETAR NA VELEPOSLANIŠTVU V CANBERRI

ANDREJ RODE je nova moč na slovenskem veleposlaništvu v Canberri, kjer je 29. avgusta letos zamenjal Marka Polajžerja. Odpravnik poslov g. Bojana Bertoncija smo že spoznali. Gospod Andrej opravlja delo tretjega sekretarja veleposlaništva. Rojen je bil 28.08.1973 v Buenos Airesu staršem Antonu in Ivanki roj. Mali. Oče je doma iz Rodice pri Domžalah in je brat ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Franca Rodeta. Andrej je po poklicu diplomirani pravnik. Leta 1996 se je poročil z Moniko Bukovec in se isto leto tudi preselil v Slovenijo. V Ljubljani je delal najprej na ministrstvu za kmetijstvo, od leta 1999 pa na ministrstvu za zunanje zadeve. V Avstralijo je prišel skupaj z družino: ženo Moniko, sinom Ksaverjem (5 let) in hčerko Katjo Emo (1 leto - oba je krstil g. nadškof). Sedaj so v pričakovanju tretjega člana družine. V začetku novembra pa je prišla iz Buenos Airesa na obisk mama Ivanka. Pozdravljeni in dobrodošli med Slovenci v Avstraliji!

VAŠI DAROVI

ZA SKLAD PATRA BERNARDA: \$90: Danilo in Zofi Šajn. **\$50:** Čulek Franc. **\$30:** Breda Mihevc, Alojz Čebokli, Milka Šerek; **\$20:** Marija Krmel, Marjan Peric, Jože Gojak, Marija Montebruno, Jožica in Janez Klemenčič, Marija Ternar, Baraga, J. Kotarski, Štefan Plej, Koprivnik Slavko, Paula Zemljak, Franc Hartman, Zora Franca. **\$15:** Ivan Škrajnar, Pavla Lenarčič, Franc in Regina Saksida. **\$10:** Peter Trbanc, Toni in Ani Konda, Ludvik Budin, Ivanka Kreml, Anna Gustin, Bernarda Zadel, Cimerman, Helena Zver, Vinko in Marija Repp, Jožef in Marija Štemberger. **\$5:** Avgust Breznik. **\$9:** Katarina Horvat. **\$5:** Helena Zitko, Mirko in Marija Godec, Avgust Breznik, Danilo Lah. **ZA MISIJONE: \$250:** polovica nabirke za misijonsko nedeljo pri sv. Rafaelu v Merrylandsu – Sydney; **\$100:** N.N. **\$30:** Matilda Krašovec (za pokoj duše). **ZA PATRA PEPIJA: \$100:** N.N., **\$50:** Ivanka Štemberger; **\$25:** Karlo Dolmark (namesto cvetja na grob Mariji Velišček); **\$40:** A. in M. Brne. **ZA LAČNE Matere Terezije: \$20:** Vida Bastalec. **ZA VZGOJO FRANČIŠKANSKIH BOGOSLOVCEV: \$20:** Cecilija Pirnat. **ZA PATRA MIHA DREVENŠKA: \$70:** Mešani pevski zbor v Merrylandsu (namesto cvetja na grob Daneta Brkovca). **ZA LAČNE**(namesto božičnih voščilnic): **\$100:** Toni in Anica Konda; **\$30:** Jože in Milka Brožič . **BOG POVRNI ZA VAŠO DOBROTO!**

VINO KREPČA TELO, ČE GA LE PAMETNO PIJEMO

Nanesla je sreča, da sva z možem ponovno obiskala našo domovino pod Triglavom, zeleno Slovenijo. Bila sva tam v času trgatve in se udeležila obiranja grozdja v Vipavski dolini in v Ormoškem vinorodnem okraju.

Ko je v Vipavski dolini trgatev že v poteku, se na Štajerskem o tem še le razmišlja. Tu klopotec naznanja, da se bliža čas trgatve, da grozdje dozoreva. V Vipavski dolini je trgatev dva tedna preje zaradi ugodnejšega podnebja.

Strokovnjaki so vinogradnikom svetovali, da ne kaže hiteti z obiranjem grozdja, če želijo kakovostna vina, če so le vremenske razmere ugodne. Bilo pa je letos tudi veliko gnilobe, na žalost gospodarjev, ki so računali na količino in kakovost vina.

Trgatev je družinski dogodek, kateremu se pridružijo še vsi prijatelji ter znanci. To je dan veselja, petja, vriskanja in pričakovanje dobrega novega vina. Vino, ki bo v naslednjem letu za zdravje in srečo ob prazničnih trenutkih in srečanjih. Za rano zjutraj se zberejo »brači«. Gospodinja jih pogosti s potico, pršutom, žganjem..., dober gospodar pa še s starim vinom. To je dan, ko se zberejo številni sorodniki in je za nekatere to edino letno srečanje s svojci. Po hribovitih krajih se še vedno uporabljajo »pute«, katere nosijo mladi fantje. Moderen način prešanja olajša marsikateri trud, kot smo to poznali pred leti. Nič več cepetanja po grozdju na preši. Danes melje grozdje stroj. Ko se mošt spremeni v vino, je končno poplačan celoletni trud in skrb gospodarja.

Vinska trta je z vini in vinogradi na Slovenskem postala del naravne in kulturne dediščine. Vino krepča telo, pri evharističnem delu maše pa se vino spremeni v kri našega Odrešenika.

Vipavska dolina slovi po rodovitnosti trte. Znani župnik (podnanaški – Št. Vid pri Vipavi) Matija Vrtovec je že v 19. stoletju učil domačine, kako gojiti

trto in kako pridelovati vino. V tej dolini pridelujejo številno vrsto kakovostnih vin. Iz osebnega izkustva, če tudi nisem zelo vešč o kakovosti vin, moram

reči, da je vipavsko vino veliko bolj okusno in veliko bolj gladko steče po grlu kot pa tako znani Rhenski rizling iz Porenja v Nemčiji, kjer sva se udeležila degustacije vin. Na žalost so Slovenska vina premalo poznana in cenjena.

V Mariboru naju je slučajno pot zanesla v stari grad, kjer so pod geslom »V objemu stare trte« domačini nudili pokušino vin iz mariborskega okoliša. Med raznimi vini sva zaužila tudi Ledeno vino – do takrat nama popolnoma neznano »zlato« vino. Zlato pa zaradi barve in cene.

Vinogradnik Očkerl iz Šentilja je bil tako prijazen in nama je odprl steklenico ledenega vina, da sva ga okusila. Opisal nama je potek pridelave tega vina.

Trta se sicer obira še le, ko je nočna temperatura tri dni zaporedoma 15 stopinj pod ničlo. Grozdje se pobira ponoči in se preša do kake 9. ure zjutraj, še v mrazu na prostem. Voda se v grozdju kristalizira v led in mraz iz jagode potegne ven vodo, na sredini jagode ostane najbolj koncentrirana snov, le za šivankino uho tekočine, ki nato vre leto dni počasi zaradi ogromnega sladkorja (50% sladkorja) nato pa to vino zori 2 – 3 leta. Ledeno vino ni mogoče pridelati vsako leto, če ni dovolj zaporednih dni mraza.

Za pridelavo 100 litrov ledenega vina vinogradnik porabi toliko grozdja kot, če bi pridelal 3000 litrov navadnega vina. To pomeni za 1 l bi lahko pridelal 30 l navadnega vina. Cena enega litra tega vina je od \$65 do \$120. Zato rečem, da je zlato vino. Je res sladko in teče po grlu kot olje, vendar za vsak dan veliko predrago. Samo za izredne prilike!

Anica in Lojze Markič

Odgovor na pismo dr. Janeza Arneža (Misli okt./nov. 2002)

Pismo oz. povabilo za pomoč pri zbiranju slovenskega tiska, ki izhaja v Avstraliji, sem morala večkrat prebrati, ker preprosto nisem mogla razumeti zakaj je potrebno toliko nepotrebnih in zavajajočih besed. Z velikim veseljem podpiram željo dr. Arneža, da bi v njegovi zbirki bilo tudi čim več (vse) gradiva iz Avstralije. S tem bo njegova zbirka »Studia Slovenica« nedvomno pridobila še večjo vrednost in pomen. Sama se že vrsto let (od leta 1982, ko sem se zaposlila v NUK in le dobro leto sodelovala z gospo Milico Strgarjevo – od leta 1983 pa povsem sama vodim to zbirko) trudim, da bi bilo sodelovanje z vsemi izseljenskimi skupnostmi po svetu kar najboljše (osebno sem obiskala že naše skupnosti v Torontu, v Clevelandu, v Buenos Airesu in v Bariločah). V enaki meri se trudim, da bi bili korektni in dobri tudi odnosi med tistimi institucijami, ki hranijo in proučujejo izseljenski tisk (Inštitut za izseljenstvo ZRC SAZU, SIM, Svetovni Slovenski Kongres, Slovenija v svetu, Rafaelova družba in tudi Studia Slovenica). Do tega, zadnjega pisma dr. Arneža, sem bila prepričana, da je najino sodelovanje povsem korektno. To, da je isto gradivo shranjeno na več koncih, je samo dobro za raziskovalce, ki tako lažje pridejo do določenega gradiva in jim ni potrebno trošiti velikih finančnih sredstev in porabiti ogromno svojega časa (npr. za obiske v tujini). Nenazadnje je to dobro tudi iz »varnostnih razlogov« - če bi prišlo do kakšne nesreče (požar, vodno zalitje) in bi bilo gradivo poškodovano ali uničeno, bi imeli še vedno na razpolago gradivo na drugi lokaciji (osnovni princip vseh nacionalnih knjižnic!).

Predvsem pa se mi zdi s strani dr. Arneža nekorektno to, da v svojem dopisu našteva vse mogoče »naglavne grehe« NUK-a. Naj grem lepo po vrsti:

1. »Primer Jančar« - se je zgodil leta 1974. Res je bil pisatelj obsojen zaradi sovražne propagande na enoletno zaporno kazen – po treh mesecih je bil izpuščen. Nima pa njegov primer nobene zveze z NUK-om.
2. NUK – dovoljenje UDBe za dostop in izposajo gradiva. To je popolna laž! Dovoljenje za izposajo gradiva je v 80-ih letih dal ravnatelj NUK-a (Tomo Martelanc), ki je bil v knjižnici odgovoren za spoštovanje zakonitosti. Tako kot posamezniki, se je tudi NUK moral držati veljavne jugoslovanske zakonodaje, ki je prepovedovala širjenje in posedovanje sovražne propagande – toda ob tem je bilo vse gradivo vedno dostopno za študijske namene. V spominu mi je ostal en sam primer »težav«, ki jih je imel honorarni novinar Ivo Žajdela, ki se ni hotel držati naših pravil, da mora priložiti izjavo uradne institucije, da gradivo potrebuje za študijske potrebe. Ta primer je večkrat zlorabil tudi I.Ž. in ob tem pozabil povedati, da je pred tem »dogodkom« dobil na vpogled že kar nekaj gradiva, ki bi mu ga že ob njegovem prvem obisku lahko – ne izposodili. Z osamosvojitvijo Slovenije in z novo slovensko zakonodajo pa je vse gradivo NUK-a postalo dostopno vsem uporabnikom brez izjeme (edini pogoj je, da je včlanjen v knjižnico).
3. Res pa je, da je bil NUK edina institucija, ki je imela uradno dovoljenje, da lahko hrani in zbira tudi gradivo, ki je izhajalo v tujini (SLOVENIKA) – saj je tudi edina narodna knjižnica!
4. Kar se pa tiče avstralskih slovenskih tiskov – jih je vsaj 70 % v redni postavitvi. V t. im D-fondu stoji le nekaj naslovov periodične publikacije (npr. Misli, ki so danes v tej zbirki zgolj zaradi kontuitete).
5. Trdno sem prepričana, da avstralske Slovenke in Slovenci dobro vedo, kaj vse morajo hraniti v svojih arhivih in knjižnicah, in da pri njih gradivo ni ogroženo. Resda imajo precej težav z denarjem, ki ga nikoli ni dovolj v nobeni instituciji. Nekaj malega dobijo tudi preko razpisov, ki jih vsako leto razpiše Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, in kar nekaj ljudi iz Avstralije se je udeležilo izobraževanja za arhiviste in medijske delavce (tudi za učitelje, -ice), ki ga organizira isti Urad (Milena Brgoč, Veronika Ferfolja, Draga Gelt, Stanka Gregorič, Marija Grosman, Ivan Kopal, Mirko Cuderman itn.) – tako, da vedo, kaj morajo zbirati in kako hraniti. Pri njihovem delu jim strokovno in finančno pomagajo tudi avstralske institucije, s katerimi dobro sodelujejo.

6. Glede »slovenskega - avstralskega« gradiva v Sloveniji, pa vljudno vabim dr. Arneža, da se osebno oglasi pri nas v NUK - u in z veseljem mu bomo pokazali kaj hranimo (veliko gradiva - podatkov onjem, je dostopnega tudi preko interneta).

7. Prav tako dr. Arnežu svetujem, da si ogleda Bibliografijo avstralskega tiska, ki jo je leta 1996 izdala Milena Brgoč – ena od najbolj požrtvovalnih Slovenk v Avstraliji.

Dovolite mi, da se na koncu zahvalim vsem, ki ste že do sedaj skrbeli za to, da imamo v NUK-u tako popolno zbirko slovenskega izseljenskega tiska iz Avstralije.

Lepo vas pozdravlja

Vodja retrospektivne bibliografije NUK
Mag. Rozina Švent

POKOJNEMU IGNACU AHLINU V SLOVO

Ob slovesu od pokojnega Ignaca Ahlina, mojega rojaka in nekdanjega sofarana, se pridružjem vaši žalosti.

Spregovoril vam bi rad nekaj besed o pokojnikovi mladosti, o kateri so mi pripovedovali njegovi sorodniki in nekdanji vrstniki in o najinem prvem in hkrati zadnjem srečanju v letu 1993.

Pokojni Ignac, doma so mu rekli Nace, je bil najmlajši od 7 Liparjevih otrok, tako so rekli po domače njihovem domu, na griču v prelepi dolini Dedni dol. Kmalu po Nacetovem rojstvu mu je umrl oče, ki se je bolan vrnil iz fronte v prvi svetovni vojni in ni nikoli ozdravel. S svojimi štirimi starejšimi brati in dvema sestrama je po svojih močeh pomagal svoji junaški, pošteni in delovni materi pri delu na polju, da je preživela svojo številno družino. Od doma se je videl farni zvonik sv. Tilna in podružnična cerkev Žalostne matere Božje in mladi Nace je še v rosnih letih že ministriral. Bil je zvedav in nadarjen fantič, mama je to rekla pogosto, da pa ima drobno napako: zjutraj je zelo rad poležal, tako, da je nekajkrat zamudil ministriranje.

Osnovno šolo je dokončal v Višnji Gori, šolanje pa je zelo uspešno nadaljeval na srednji kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. Žal je druga svetovna vojna prekrizala načrte mlademu Nacetu, ki je zrasel v postavnega mladeniča, da bi končal začeta šolanja in postal vrhunski kmetijski strokovnjak. Življenje v vojnem času je bilo za mladega Naceta zelo huda preizkušnja, ki ga je po koncu vojne pripeljala v daljno Avstralijo.

Najino prvo in hkrati edino enomesečno srečanje je bilo v poletju leta 1993, ko je s svojo ženo obiskal svojo staro domovino. Pozno zvečer ga je pripeljal do mojega doma šofer, ker mu Nace v noči in povsem spremenjenih cestah po vrnitvi po skoraj pol stoletja, v čustveni razvnetosti ni znal

pokazati poti do njegovega rojstnega doma. Še danes si ne znam razložiti kako, da je najprej prišel ravno do mene.

V času njegovega obiska sva veliko sodelovala pri NJEGOVI pobudi, da se tudi v Višnji Gori postavi ob farni cerkvi spominske plošče z imeni pobitih in umorjenih rodoljubov v bratomorni vojni in po njej. Nace je neumorno zbiral podatke o pobitih žrtvah, peš hodil od vasi do vasi, spraševal, si zapisoval podatke. Dan za dnem smo lahko videli velikega postavnega možakarja z veliko palico, ki jo je odsekal v domačem gozdu, kako koraka po domačih poteh. Poleg zahtevnega dela zbiranja podatkov o nedolžnih žrtvah je prispeval zelo pomembna denarna sredstva za uresničitev njegove pobude.

Odkritju prelepe kapelice v naslednjem letu, najbrž ene najlepših pomnikov žrtvam v svobodni Sloveniji, na kateri sta poleg 102 imen tudi imeni dveh Nacetovih nesrečnih bratov, žal Nace ni mogel več prisostvovati, ker se je prej vrnil na svoj dom v Adelaido, vendar ne glede na to, lahko mirno trdim, da bi brez Nacetove gorečnosti in dobredelnosti spominsko obeležje bilo postavljeno precej kasneje kot je bilo.

Pokojni Nace se je rodil v enem najlepših predelov naše domovine Slovenije, sedaj pa bo njegov zadnji dom v enem najlepših mest na svetu v Adelaidi.

V čast in ponos si štejem, da sem drobcen, a zelo pomemben delček mojega življenja preživel s pokojnim Nacetom.

Upam, da bom obiskal Avstralijo in, da bom takrat prinesel prgišče domače slovenske prsti in jo posul na grob Ignaca Ahlina. Bogu bom hvaležen, če mi bo to omogočeno.

Pavel Groznik, Višnja Gora, Slovenija